

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 stycznia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że M. P. (1) jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. Sp. k. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu od dnia 2 sierpnia 2021 roku.

W ocenie ZUS podpisanie umowy o pracę oraz zgłoszenie ubezpieczonej do ubezpieczeń społecznych od dnia 2 sierpnia 2021 roku jako pracownika w firmie (...) Sp. z o.o. Sp. k. było czynnościami pozornymi dokonanymi z zamiarem uzyskania przez M. P. (1) jedynie pracowniczego tytułu do ubezpieczeń społecznych i skorzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego od wyższej podstawy wymiaru składek w związku z chorobą przypadającą w okresie ciąży.

(decyzja – k. 47-49 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła M. P. (1) reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej uchylenie, a także zasądzenie od ZUS na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art. 6 ust 1, art. 11 i art. 12 ustawy systemowej poprzez uznanie, że ubezpieczona pomimo że jest pracownikiem nie podlega ubezpieczeniom jako pracownik;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 83 § 1 k.c. poprzez uznanie na zasadzie spekulacji, że umowa o pracę jako dotknięta pozornością w sytuacji w której praca była świadczona a stosunek pracy miał wszystkie jego cechy;
3. 2. naruszenie prawa materialnego, tj. art.10 § 1 k.p. poprzez sprzeczną z tym przepisem wykładnię organu zmierzającą do ograniczenia prawa co do swobody wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy.

(odwołanie – k. 3-5 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych przytaczając argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 22-23 verte)

Na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku wnioskodawczyni poparła odwołanie, płatnik składek przyłączył się do stanowiska skarżącej, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):11:03-00:16:24 – płyta CD – k. 128)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. Sp.k. (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.) została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 29 września 2017 roku. Przeważającym przedmiotem działalności spółki jest działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne.

(wypis z KRS – k. 1 verte - 3 załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania płatnika składek na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):05:18 – 00:11:03 – płyta CD – k. 128 w związku z e-protokół z dnia 16 maja 2022 roku 00:03:51 – 00:16:11 – płyta CD – k. 115)

M. P. (1) ma wykształcenie wyższe. Ukończyła studia na Politechnice (...) na kierunku Budownictwo, inżyniera komunikacyjna.

(dyplom – k. 27 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 13-14 verte)

W okresie od dnia 1 września 2020 roku do dnia 1 września 2021 roku M. P. (1) prowadziła własną działalność gospodarczą w zakresie inżynierii i związanej z nią doradztwem technicznym. Z prowadzonej działalności ubezpieczona rozliczała składkę zdrowotną od września 2020 r. do lutego 2021 r. jako korzystająca z „ulgi na start”, natomiast od marca 2021 r. do dnia 1 sierpnia 2021 r. od podstawy wymiaru w kwocie 840 zł. Z dniem 2 września 2021 r. ubezpieczona zawiesiła prowadzenie działalności.

(okoliczność bezsporna, wydruk z (...) k. 81-81 verte, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):03:26 – 00:05:18 – płyta CD – k. 128 w związku z e-protokół z dnia 16 maja 2022 roku 00:03:51 – 00:16:11 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):00:44 – 01:08:36 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka B. D. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):16:28 – 01:24:19 – płyta CD – k. 115)

W dniach: 11 stycznia 2021 r., 2 września 2020 roku, 1 października 2020 roku, 23 czerwca 2021 roku, 24 września 2020 roku, 5 maja 2021 roku pomiędzy (...) Sp. z o.o. Sp.k. (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.) (zamawiającym), a mProjekt M. P. (1) (wykonawcą) zostały zawarte umowy o prace projektowe.

(umowy – k.82-93, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):03:26 – 00:05:18 – płyta CD – k. 128 w związku z e-protokół z dnia 16 maja 2022 roku 00:21:08 – 00:33:27 – płyta CD – k. 115)

W dniu 26 lipca 2021 roku pomiędzy (...) Sp. z o.o. Sp.k. (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.), a M. P. (1) została zawarta umowa nazwana umową o pracę na czas nieokreślony od dnia 2 sierpnia 2021 roku, na mocy której ubezpieczona została zatrudniona na stanowisku kierownika biura, asystenta projektanta w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 5000 złotych brutto miesięcznie plus premia uznaniowa. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano: siedzibę firmy: ul. (...), (...)-(…) Ł., zaś jako termin rozpoczęcia pracy: 2 sierpnia 2021 roku.

(umowa – k. 35, k. 43 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 12, k. 99)

Wnioskodawczyni została zgłoszona przez płatnika składek do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od dnia 2 sierpnia 2021 w charakterze pracownika.

(okoliczność bezsporna, a ponadto (...) k. 5 -5 verte załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Z przedłożonego orzeczenia lekarskiego z dnia 2 sierpnia 2021 roku wynikało, że ubezpieczona była zdolna do podjęcia pracy.

(orzeczenie lekarskie – k. 32 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 101)

W dniach 27-28 lipca 2021 roku skarżąca odbyła szkolenie BHP- instruktaż ogólny i stanowiskowy.

(karta szkolenia wstępnego – k. 33-33 verte załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 102-103)

Do zakresu obowiązków skarżącej miało należeć między innymi: wykonywanie pełnego zakresu prac projektowych, wykonywanie przedmiarów, kosztorysów i specyfikacji technicznych, prowadzenie procedur inwestycyjnych w zakresie ofertowania, realizacji projektu i budowy, archiwizacja dokumentacji firmy, prowadzenie spraw administracyjnych i urzędowych firmy.

(zakres obowiązków – k. 34, k. 44 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 100)

Wnioskodawczyni miała e-mail firmowy.

(korespondencja e-mail – k. 15-21 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Wnioskodawczyni zlecane były do wykonania czynności z którymi inni pracownicy przedmiotowej spółki nie mogli zdążyć na czas. W spółce cały czas są braki kadrowe.

(zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):00:44 – 01:08:36 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka B. D. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):16:28 – 01:24:19 – płyta CD – k. 115)

Na projekcie technicznym „P. magistrali wodociągowej dn800 w obszarze ul. (...) i al. (...) w ramach budowy tunelu kolejowego na odcinku linii kolejowej 550 (oś 17)” z dnia 13 września 2021 r. widnieje podpis M. P. (1). Ubezpieczona pomagała przy projekcie.

(projekt – k. 13-14 załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania świadka B. D. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):16:28 – 01:24:19 – płyta CD – k. 115)

Wnioskodawczyni nie ma pełnych uprawnień projektowych.

(zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):03:26 – 00:05:18 – płyta CD – k. 128 w związku z e-protokół z dnia 16 maja 2022 roku 00:21:08 – 00:33:27 – płyta CD – k. 115)

Skarżąca nie była samodzielny projektantem, jej prace były sprawdzane i następnie wystawiane były opinie na ich temat przez innych projektantów zatrudnionych w przedmiotowej spółce.

(zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):00:44 – 01:08:36 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka B. D. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):16:28 – 01:24:19 – płyta CD – k. 115)

Wnioskodawczyni pojawiała się w pracy różnie raz w miesiącu, czasem częściej.

(zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):10:46 – 01:16:28 – płyta CD – k. 115)

Z przedłożonych list obecności wynikało, że skarżąca była obecna w pracy:

1. w sierpniu 2021 roku – od dnia 2 sierpnia 2021 r. do 31 sierpnia 2021 r. z wyłączeniem weekendów;
2. we wrześniu 2021 roku – od dnia 1 września 2021 r. do 20 września 2021 r. z wyłączeniem weekendów.

(listy obecności – k. 30-31 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 104-105)

Od dnia 21 września 2021 r. skarżąca stała się niezdolna do pracy z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży. Data ostatniej miesiączki przypadała na 05.06.2021 r. Termin porodu został wyznaczony na 12.03.2022 r. W dniu 20 lipca 2021 r. wnioskodawczyni otrzymała od lekarza chorób wewnętrznych skierowanie na badania, w tym morfologię. W dniu 23 lipca 2021 r. skarżąca zgłosiła się do lekarza ginekologa, który przeprowadził badanie w celu rozpoznania ciąży i zlecił wykonanie testów ciążowych.

(dokumentacja medyczna – k. 48-61, k. 69-70, k. 74-78, k. 118 (koperta), karta ciąży w kopercie – k. 95, dokumentacja medyczna w kopercie załączona do sprawy, zestawienie zaświadczeń – k. 124-125)

Płatnik składek wypłacił skarżącej wynagrodzenie.

(listy płac – k. 29, historia rachunku – k. 28, załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 10, potwierdzenia transakcji – k. 8-9 verte)

Płatnik składek w okresie od stycznia 2020 roku do lutego 2021 roku zatrudniał w swojej firmie na analogicznym do stanowiska zajmowanego przez skarżącą tj. asystenta projektanta również innych pracowników z wynagrodzeniem:

1. C. M. – 3/4 etatu – wynagrodzenie minimalne miesięcznie;
2. D. M. – 1/1 etat- wynagrodzenie tj. 2800,00 złotych miesięcznie (urlop macierzyński) ;
3. W. A. - 1/1 etat- wynagrodzenie tj. 3600 ,00 złotych miesięcznie;
4. Z. M. - 1/1 etat- wynagrodzenie tj. 3800 ,00 złotych miesięcznie.

W (...) Sp. z o.o. Sp.k (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.) pracują także osoby zatrudnione na stanowisku projektanta:

1. K. J. - 1/1 etat- wynagrodzenie tj. 5000 ,00 złotych miesięcznie;
2. D. B. – 1/1 etat - wynagrodzenie tj. 5000 ,00 złotych miesięcznie.

(lista – k. 106, zeznania płatnika składek na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):05:18-00:11:03- płyta CD- k. 128)

W okresie niezdolności do pracy skarżącej płatnik składek nie poszukiwał nowego pracownika na jej miejsce. Poszczególne obowiązki były dzielone między zatrudnionych już pracowników, co wiązało się niekiedy z pracą po godzinach. Obecnie w firmie zatrudniona jest D. P., która przejęła obowiązki biurowe. Nie jest projektantem.

(zeznania płatnika składek na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):05:18 – 00:11:03 – płyta CD – k. 128 w związku z e-protokół z dnia 16 maja 2022 roku 00:48:57 – 00:58:30 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):00:44 – 01:08:36 – płyta CD – k. 115, zeznania świadka B. D. na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku e-protokół (...):16:28 – 01:24:19 – płyta CD – k. 115)

W okresie od stycznia 2020 roku do grudnia 2021 roku odwołująca korzystała z usług następujących placówek medycznych: Centrum Medyczna (...) w Ł., Wojewódzkiego Wielospecjalistycznego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. K. w Ł., Szpitala (...) w Ł., Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (...) Szpitala (...) w Ł..

(wykaz – k. 40)

W dniu 1 marca 2022 roku wnioskodawczyni urodziła dziecko.

(zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 4 lipca 2022 roku e-protokół (...):03:26 – 00:05:18 – płyta CD – k.128)

(...) Sp. z o.o. Sp.k (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.) osiągnęła w 2019 r. zysk w wysokości 404 113,13 zł, w 2020 r. w wysokości 1 500 095,71 zł oraz dochód: 1 500 095,71 zł, a w 2021 r. dochód w wysokości: 1 559 017,45 zł

(rachunek zysków i strat – k. 12 załączonych do sprawy akt organu rentowego, zestawienie przychodów i dochodów – k. 107-108)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy, aktach organu rentowego, w załączonej do sprawy dokumentacji w postaci: dokumentacji medycznej, a także w oparciu o zeznania wnioskodawczyni, płatnika składek i powołanych w sprawie świadków

Sąd, jedynie, częściowo dał wiarę zeznaniom wnioskodawczyni, płatnika w zakresie, w jakim posłużyły do poczynienia ustaleń.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd nie dał wiary zeznaniom ubezpieczonej oraz płatnika składek, w części w której wskazywali na realność, zawartej w dniu 26 lipca 2021 roku umowy określanej jako umowa o pracę.

Samo zawarcie umowy o pracę oraz inne formalne dokumenty sporządzane w związku zatrudnieniem tj. listy płac, karta szkolenia wstępnego, orzeczenie lekarskie nie są jeszcze wystarczającym dowodem na to, że wnioskodawczyni faktycznie wykonywała czynności objęte stosunkiem pracy. Całokształt przeprowadzonych dowodów i ich ocena przemawia za tym, że zostały one sporządzane jedynie dla potrzeb formalnego uzewnętrznienia zawarcia umowy o pracę. Sama okoliczność wypłacania wnioskodawczyni wynagrodzenia i jego przyjmowanie nie świadczy jeszcze o tym, że doszło do świadczenia pracy.

W pierwszej kolejności tutejszy sąd chciałby zwrócić uwagę, że ubezpieczona w okresie od dnia 1 września 2020 roku do dnia 1 września 2021 roku (zawieszenie) prowadziła własną działalność gospodarczą w zakresie inżynierii i związanej z nią doradztwem technicznym i w związku z tym współpracowała między innymi z płatnikiem składek. Na tą okoliczność w toku postępowania zostały przedłożone zawarte między nimi umowy o prace projektowe. Warto również zauważyć, że z tytułu ów działalności ubezpieczona rozliczała składkę zdrowotną od września 2020 r. do lutego 2021 r. jako korzystająca z „ulgi na start”, natomiast od marca 2021 r. do dnia 1 sierpnia 2021 r. od podstawy wymiaru w kwocie 840 zł, co z kolei prowadzi do wniosku, że w sytuacji chęci skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego ich wysokość byłaby niższa, niż z tytułu umowy o pracę.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości odnośnie tego, iż w dacie zawarcia sporej umowy o pracę wnioskodawczyni dysponowała już stosowną wiedzą o tym, że jest w ciąży, albowiem powyższe znajduje potwierdzenie w zgromadzonej w sprawie dokumentacji medycznej, a także ostatecznie w zeznaniach samej skarżącej. Co prawda wnioskodawczyni nie miała obowiązku informować pracodawcy o tym fakcie, a obowiązujące przepisy nie zakazują podjęcia zatrudnienia kobietom ciężarnym i czerpania z tego tytułu przysługujących im świadczeń – o ile faktycznie – w ramach istniejącego stosunku, praca była wykonywana. Tymczasem nie sposób było przyznać waloru wiarygodności zeznaniom płatnika składek co do tego że ubezpieczona miała zostać zatrudniona na specjalnie utworzonym dla niej stanowisku pracy. Płatnik składek w żaden racjonalny sposób nie wyjaśnił motywów nawiązania z ubezpieconą stosunku pracy od dnia 2 sierpnia 2021 roku i to od razu na czas nieokreślony bez wcześniejszej umowy na okres próbny, kiedy to jak już wskazano wyżej była ona w ciąży i wiedziała o tym, zwłaszcza że jak wynika z zeznań powołanych w sprawie świadków w spółce ma miejsce notoryczny niedobór pracowników, a znajomość między ubezpieconą, a płatnikiem miała już miejsce od co najmniej września 2020 roku kiedy to współpracowali ze sobą, a ponadto pracownik płatnika M. P. (2) już od dłuższego czasu zanim zawarto sporną umowę o pracę z ubezpieconą była nieobecna w pracy z powodu przebywania na urlopie macierzyńskim. W ocenie sądu za tego rodzaju miarodajne wyjaśnienia nie mogły zostać uznane lakoniczne twierdzenia płatnika składek, który wskazywał że „skarżącą zatrudnił w sierpniu, ale gdyby był to wtedy miesiąc lipiec to zatrudniona byłaby w lipcu lub w czerwcu, została zatrudniona w sierpniu bo akurat tak się stało”. W kontekście powyższego za uzasadnione nie mogły zostać uznane również zeznania wnioskodawczyni która z jednej strony podnosiła że „ zatrudnienie wiązało się z tym, aby mogła podpisywać się pod projektami i skończyć staż” by następnie twierdzić, że „niezależnie od tego czy była w ciąży czy nie to i tak chciała podpisać umowę o pracę aby być zatrudniona”. Zdaniem sądu jedyną motywacją do zawarcia umowy nazwanej umową o pracę od dnia 2 sierpnia 2021 roku było uzyskanie przez wnioskodawczynię pracowniczego tytułu do ubezpieczeń społecznych oraz skorzystanie przez nią z wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą, a nie rzeczywiste świadczenie pracy na rzecz płatnika składek.

Wątpliwości sądu budzi także wysokie wynagrodzenie jakie skarżąca miałaby otrzymywać na stanowisku asystenta projektanta. Mało prawdopodobnym jest, że ubezpieczona jako jedynie projektant asystenta mogła za wykonanie powierzonych jej zadań nawet w pełnym wymiarze czasu pracy uzyskiwać wynagrodzenie w wysokości 5000 złotych brutto miesięcznie plus premia uznaniowa, przy braku pełnych uprawnień projektowych porównywalne do wynagrodzeń otrzymywanych przez innych pracowników płatnika tj. samodzielnych projektantów legitymujących się ów uprawnieniami, podczas gdy inni pracownicy zatrudnieni na analogicznym stanowisku do skarżącej otrzymywali wynagrodzenie jedynie na poziomie do 3800,00 złotych brutto miesięcznie.

Wreszcie w okresie niezdolności do pracy skarżącej płatnik składek nie poszukiwał nowego pracownika na jej miejsce ponieważ jak wskazywał poszczególne obowiązki były dzielone między zatrudnionych już w spółce pracowników. Z zeznań świadka J. K. wynikało, że zdarzało się że w spółce występował nadmiar pracy wówczas zachodziła konieczność pracy po godzinach. Jednocześnie z ustaleń sądu wynikało, że w firmie została zatrudniona osoba nie będąca projektantem, a jedynie na stanowisku administracyjno – biurowym. Powyższe zdaniem sądu prowadzi do wniosku, że tak naprawdę nie istniała potrzeba gospodarcza w odniesieniu do zatrudnienia ubezpieczonej na podstawie spornej umowy o pracę.

Ponadto mając na względzie, że skarżąca nie była samodzielny projektantem, nie posiadała stosownych w tym zakresie uprawnień, to nie było możliwym aby mogła samodzielnie realizować czynności o jakich mowa w jej zakresie obowiązków tj. np. wykonywanie pełnego zakresu prac projektowych bowiem świadek J. K. oraz B. D. wprost wskazywali że wykonywane przez ubezpieczoną prace były sprawdzane a następnie opiniowane. Co więcej świadek B. D. potwierdziła, że znajdujący się na projekcie technicznym z dnia z dnia 13 września 2021 r. podpis skarżącej w istocie należy do niej. Ubezpieczona pomagała przy nim. W konkluzji należało stwierdzić, że tutejszy sąd co prawda nie neguje, że wnioskodawczyni wykonywała pewne czynności, o jakich mowa choćby w w/w zeznaniach świadków (pomoc), jednak zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że czynności te wykonywała w ramach stosunku pracy, w reżimie podporządkowania pracowniczego względem płatnika składek. Istotną bowiem cechą stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika kierownictwu pracodawcy, a jego brak jak w omawianym przypadku stanowi wystarczającą przesłankę aby uznać, że wykonywana praca nie jest świadczona w ramach stosunku pracy (art. 22 § 1 k.p.).

Reasumując, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby pomiędzy stronami umowy doszło do nawiązania stosunku pracy i jej świadczenia przez wnioskodawczynię jako pracownika.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1, art.8 ust.1 i art.11 ust.1 i art.12 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2022.0.1009 t.j.) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U.2021.0.1133 t.j.) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust. 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Definicja pracownika, na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, została zawarta w przepisie art.8 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Pojęcie stosunku pracy o jakim mowa w art.8 ust.1 ww. ustawy jest równoznaczne z pojęciem stosunku pracy definiowanym przez art.22 k.p. (wyrok SN z 13.07.2005 r., I UK 296/04, OSNP 2006/9-10/157).

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku kodeks pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W nawiązaniu do przepisu kodeksu pracy w literaturze i judykaturze z zakresu prawa pracy przyjęto wykładnię pojęcia „praca” z art. 22 § 1 k.p. rozumianego jako działalność:

1) zarobkowa (tj. wykonywana za wynagrodzeniem);

2) wykonywana przez pracownika osobiście (z możliwością wyręczenia się, za zgodą pracodawcy, inną osobą – w zakresie niektórych czynności);

3) mająca charakter powtarzalny, wykonywana na ogół codziennie, ewentualnie

– w dłuższych odstępach czasu, nie będąca więc jednorazowym wytworem

4) wykonywana na ryzyko pracodawcy, który na ogół dostarcza pracownikowi narzędzi do wykonywania pracy, ale też ponosi ujemne konsekwencje niezawinionych błędów popełnianych przez pracownika (tzw. ryzyko osobowe), jak również ponosi ryzyko gospodarcze i ekonomiczne związane z prowadzoną działalnością (na ogół jest to działalność gospodarcza) – musi więc np. płacić pracownikom za niezawinione przez nich przestoje, wypłacać odprawy w przypadku likwidacji stanowisk pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników itp.;

5) wykonywana pod kierownictwem pracodawcy.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracownikemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

Wskazać należy, że stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok SA w Lublinie z 17.01.2006 r. III AUa 433/2005, Wspólnota (...)).

Podleganie pracownikemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok SN z 18.10.2005 r., II UK 43/05, OSNAPiUS 2006/15 – 16/251).

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni i płatnik w dniu 26.07.2021 r. zawarli umowę o pracę, która z formalnego punktu widzenia stanowiła stosowną podstawę do zastosowania w/w regulacji ustawy zasiłkowej. Ważność tej umowy została jednak – słusznie – zakwestionowana przez organ rentowy. W ocenie organu rentowego przedmiotowa umowa była czynnością pozorną, mającą na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Należy podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela stanowisko ZUS, co do tego, że zakwestionowana umowa o pracę miała głównie na celu ominięcie przepisów prawa i uzyskanie tytułu do ubezpieczenia społecznego przez wnioskodawczynię. Zdaniem Sądu wnioskodawczyni i płatnik nie wykazali, że ubezpieczona faktycznie wykonywała czynności odpowiadające umówionej rodzajowo pracy w ramach rzeczywiście nawiązanego stosunku pracy.

W ocenie Sądu poczynione w sprawie ustalenia uzasadniają twierdzenie, że zakwestionowana przez ZUS umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią a płatnikiem składek została zawarta dla pozorów, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z niej wynikających, a jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Umowa taka z mocy art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. jest nieważna.

Zgodnie z treścią art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę nie chce, aby powstały

skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składaniem przez nią oświadczeniem. Inaczej mówiąc strony niejako udają, że dokonują jakiejś czynności prawnej np. zawierają umowę o pracę.

Tytułem do ubezpieczenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą podleganie ubezpieczeniu i prawo do świadczeń, miało być w przedmiotowej sprawie zatrudnienie, jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Nie jest istotne przy tym, czy strony miały realny zamiar zobowiązania się – przez pracownika do wykonywania pracy a przez pracodawcę do przyjmowania tego świadczenia i wypłacania wynagrodzenia, lecz to czy zamiar taki został w rzeczywistości zrealizowany.

Pozorność wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych i jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma niezgodność między aktem woli a jego uzewnętrznieniem. Założeniem unormowania jest zgoda drugiej osoby na złożenie oświadczenia woli dla pozorów.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), iż o tym, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Nadto Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy.

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych należy stwierdzić, że mamy do czynienia z pozornością zawarcia umowy o pracę przez wnioskodawczynię z płatnikiem składek.

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Zdaniem Sądu, nie ulega wątpliwości, że sporna umowa o pracę sporządzona przez strony miała charakter fikcyjny. Zdaniem Sądu analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wnioskodawczyni w spornym okresie zatrudnienia wykonała pewne czynności na rzecz płatnika składek, jednakże w ocenie Sądu zarówno ubezpieczona jak i płatnik składek, nie wykazali, by rzeczywiście ubezpieczona świadczyła pracę na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. Sp.k. (obecnie (...) M. K. (1) Sp.k.) w charakterze pracownika. Nie jest jasnym w jakich godzinach i w jakim miejscu wnioskodawczyni miała świadczyć pracę. Świadek J. K. wskazywał, że wnioskodawczyni pojawiała się w pracy raz w miesiącu, czasem częściej. Natomiast dokumentacja osobowo kadrowa dotycząca ubezpieczonej, złożona przez płatnika, potwierdza jedynie fakt formalnego jej sporządzenia, a nie jest dowodem faktycznego istnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. W ocenie Sądu załączona dokumentacja osobowa ubezpieczonej jest przejawem

formalnego zadośćuczynienia obowiązkowi płatnika jako pracodawcy, natomiast nie przesądza o tym, że praca na warunkach stosunku pracy była przez skarżącą faktycznie wykonywana. Znamionym jest też, iż w chwili zawarcia umowy wnioskodawczyni niewątpliwie była w ciąży, a przy uwzględnieniu że płatnik składek w żaden przekonujący sposób nie umotywował powodów zatrudnienia wnioskodawczyni od dnia 2 sierpnia 2021 r. stwierdzić należało, że przytoczone okoliczności przemawiają za uznaniem, iż dla ubezpieczonej został stworzony sztuczny etat, którego celem było jedynie zagwarantowanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Zatrudniając nowego pracownika, pracodawca powinien wykazać potrzebę utworzenia danego stanowiska pracy, np. konkretnym zdarzeniem gospodarczym takim, jak: poszerzenie rozmiaru prowadzonej działalności gospodarczej, wzrostem popytu na daną usługę, czy towar, zwiększeniem ilości zamówień, zwolnieniem określonego miejsca pracy przez innego pracownika. Tego rodzaju okoliczności dają bowiem podstawę do stwierdzenia, że w danej firmie zaistniała ekonomicznie uzasadniona potrzeba zatrudnienia nowej osoby. Zakwalifikowaniu wykonywanych czynności do reżimu pracowniczego, decyduje w dużej mierze zgodny zamiar stron i cel zawarcia umowy. Racjonalnie działający pracodawca bierze pod uwagę wszelkie argumenty powierzenia określonej pracy nowo zatrudnionemu pracownikowi, gdyż wiąże się to z realnymi kosztami jego firmy.

Pracodawca nie zatrudnia pracownika, aby dać mu pracę, źródło utrzymania i stworzyć ochronę ubezpieczeniową, ale dlatego, że istnieje potrzeba gospodarcza pozyskania nowego pracownika. Zasiłek chorobowy ma być rekompensatą za utracone dochody, a nie sposobem na uzyskanie dochodu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie stwierdzono, że racjonalność zatrudnienia i potrzeba zatrudnienia pracownika są przesłankami istotnymi dla oceny ważności umowy. "U źródła każdej umowy o pracę leży przyczyna w postaci uzasadnionej przesłankami ekonomiczno - organizacyjnymi konieczności pozyskania pracownika do wykonywania prac zakreślonych przedmiotem działalności gospodarczej pracodawcy" (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 15 marca 2016r., syg. akt III AUa 1754/15).

Podkreślić należy, że fakt braku zatrudnienia pracownika na zastępstwo, jedynie zatrudnienie osoby na stanowisku administracyjno – biurowego, a nie projektanta czy asystenta projektanta utwierdza Sąd w przekonaniu, że zatrudnienie wnioskodawczyni przez płatnika było gospodarczo i ekonomicznie nieuzasadnione, a co za tym idzie było fikcyjne. Tym bardziej, że we wcześniejszych okresach przed zawarciem spornej umowy o pracę wnioskodawczyni współpracowała z płatnikiem w ramach prowadzonej wówczas przez siebie działalności gospodarczej, którą zawiesiła 2 września 2021 r. W tamtym czasie wnioskodawczyni zawarła z płatnikiem szereg umów o prace projektowe. Można zatem powiedzieć że przedmiot działalności skarżącej w pewnym stopniu pokrywał się z zakresem obowiązków który miała wykonywać w ramach umowy nazwanej umową o pracę.

W ocenie Sądu również wynagrodzenie ustalone w spornej umowie było wygórowane. Nie było bowiem adekwatne do rodzaju powierzonych wnioskodawczyni obowiązków, a mianowicie było znacznie wyższe od wynagrodzeń osiąganych przez innych pracowników zatrudnionych w spółce płatnika na stanowisku asystenta projektanta. Plasowało się na poziomie porównywalnym do wynagrodzenia osiąganego przez pracowników płatnika zatrudnionych na stanowisku samodzielnego projektanta, przy czym należy nadmienić, że skarżąca nie była samodzielnym projektantem i nie ma pełnych uprawnień projektowych.

Do ustalenia, że doszło do powstania między stronami stosunku pracy nie jest wystarczające spełnienie warunków formalnych zatrudnienia, a konieczne jest ustalenie, że strony miały zamiar wykonywać obowiązki stron stosunku pracy, wynikające z umowy o pracę i to czyniły /por wyrok SN z 24.02.2010 r. II UK 204/09/.

Jak wskazuje zebrany w sprawie materiał dowodowy w spornym okresie, w którym wnioskodawczyni miała faktycznie na rzecz płatnika świadczyć pracę trudno określić kto tak naprawdę był jej bezpośrednim przełożonym, komu była podporządkowana. Przede wszystkim zwrócić należy uwagę na to, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza, aby płatnik kierował pracą wnioskodawczyni, w szczególności, aby wskazywał na konkretne zadania do realizacji związane z powierzonym stanowiskiem pracy, oraz aby zakreślał konkretne terminy wykonania

poszczególnych zadań. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu.

Ustawodawca zastrzegł w przepisie art. 22 § 1 k.p., że pracownik wykonuje pracę pod kierownictwem pracodawcy, przy czym nie zdefiniował tej cechy zatrudnienia. W literaturze przedmiotu wyinterpretowano, że kierownictwo pracodawcy przejawia się w poleceniach, podporządkowaniu organizacyjnym oraz podporządkowaniu represywnym i dystrybutywnym. Nie jest jednak jasne, czy wszystkie przejawy kierownictwa pracodawcy muszą występować jednocześnie i z pełnym nasileniem. Zmieniające się warunki i potrzeby świadczenia pracy zrodziły dylemat. Sprowadza się on do pytania czy niewystępowanie w trakcie zatrudnienia (lub występowanie w ograniczonym rozmiarze) poleceń podmiotu zatrudniającego, jak również pozostałych cech kierownictwa, pozwala na uznanie istnienia stosunku pracy. Wydaje się, że odpowiedzią orzecznictwa jest konstrukcja podporządkowania autonomicznego. Sąd Najwyższy przyjął, że podporządkowanie pracownika (art. 22 § 1 k.p.) może polegać na określeniu przez pracodawcę czasu pracy i wyznaczeniu zadań, natomiast co do sposobu ich realizacji pracownik ma pewien zakres swobody (Wyrok SN z dnia 7.09.1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18, wyrok SN z dnia 04.04.2002 r., I PKN 776/00 OSNP 2004 nr 6, poz.94.). Do koncepcji tej nawiązywał Sąd Najwyższy również w późniejszych orzeczeniach (Wyrok SN z dnia 7.03.2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 67, postanowienie SN z dnia 11 października 2007 r., III UK 70/07, OSNP 2008, nr 23-24, poz. 366). Konstatacja ta jest ważna, gdy założy się, że praca pod kierownictwem w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony (wyrok SN z dnia 20.03.1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157).

Reasumując zdaniem Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że w sprawie niniejszej nie zostały spełnione wskazane omówione powyżej elementy określone w art. 22 kp świadczące o istnieniu stosunku pracy.

W ocenie Sądu materiał sprawy jednoznacznie potwierdza, że celem podjętych przez płatnika i ubezpieczoną działań było wyłącznie uzyskanie przez ubezpieczoną odpowiednio wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Celem działania stron nie było więc, świadczenie pracy w ramach stosunku pracy i uzyskiwanie z tego tytułu wynagrodzenia, a jedynie osiągnięcie innych korzyści, które prawo wiąże z istnieniem stosunku pracy. Tymczasem, co już podniesiono, głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy strony umowy musiały mieć świadomość tego, że umowa nie będzie ich obowiązywać, a ich ewentualne zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, będą wyjątkowo krótkotrwałe. Nawiązanie stosunku pracy, którego elementami są zobowiązanie się pracownika do wykonywania pracy i zobowiązanie pracodawcy do wypłacania wynagrodzenia, nie było rzeczywistym celem stron. Stronom chodziło o uzyskanie odpowiednio wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i temu celowi podporządkowały skonstruowanie określonej sytuacji prawnej, a umowa o pracę z płatnikiem, jako drugim pracodawcą, stanowić miała przede wszystkim narzędzie do realizacji tego celu. Jednakże fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę nie mogło stanowić podstawy do objęcia ubezpieczoną obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowników.

Wobec powyższego Sąd uznał, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiada prawu i na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie- punkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c., a wysokość wynagrodzenia pełnomocnika organu rentowego ustalił zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz.265).

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem

doręczyć wnioskodawczyni Poczta.